

Sygn. akt I ACa 1861/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Beata Byszewska

Sędziowie: SA Beata Kozłowska (spr.)

SO del. Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Puszkarska

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa G. S. i T. S.

przeciwko (...) Bankowi (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 24 listopada 2015 r., sygn. akt XXIV C 536/15

I. oddała apelację,

II. zasądza od G. S. i T. S. na rzecz (...) Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 10800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Beata Byszewska Beata Kozłowska

Sygn. akt. I ACa 1861/16

UZASADNIENIE

Powodowie G. S. i T. S. wystąpili przeciwko (...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. o ustalenie - na podstawie art. 189 k.p.c. – za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. następujących postanowień łączącej strony umowy kredytu hipotecznego nr (...):

a) § 2 ust. 4 Postanowień Ogólnych, stanowiącego integralną część umowy kredytu hipotecznego nr (...), zgodnie z którym: „Kredyt zostanie wypłacony w złotych po przeliczeniu wypłaconej kwoty według kursu kupna waluty Kredytu obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed dniem wypłaty (zgodnie z Tabelą Kursów Banku z godz. 9:00) na podstawie złożonego przez Kredytobiorcę w Banku Wniosku o wypłatę na formularzu, którego wzór stanowi załącznik do Umowy”;

b) § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiącego integralną część umowy kredytu hipotecznego nr (...), zgodnie z którym „Kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w złotych w wysokości stanowiącej równowartość należnej i wynikającej z harmonogramu spłat kwoty waluty z zastosowaniem kursu sprzedaży walut Banku według Tabeli z godz. 9:00 obowiązującej na dwa dni robocze przed terminem wypłaty wymagalności spłaty określonym w Umowie”. Nadto wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz solidarnie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podnieśli m.in., iż w/w postanowienia były im jednostronnie narzucone i należy je uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami. W ocenie powodów naruszają one również w sposób rażący ich interesy, bowiem wzorzec umowny obowiązujący u poprzednika prawnego pozwanego przy umowach kredytowych, nie określa sposobu ustalania kursów walut obcych obowiązujących w Banku, które były ustalane według kryteriów dowolnie przyjętych przez Bank, zarówno w dacie uruchomienia kredytu, jak również w dacie przed zawarciem aneksu, tj. przed dniem 28 września 2011 r.

Zaskarżone postanowienia umożliwiały również Bankowi dowolne określanie kursów walut, na podstawie których obliczono wysokość salda zadłużenia w złotych polskich, jak również wysokość rat spłaconych przez powodów w okresie do zawarcia aneksu. Powodowie natomiast nie mają możliwości usunięcia niepewności w zakresie łączącego ich stosunku prawnego, w szczególności uznania za bezskuteczne wiążących ich klauzul umownych, które stanowią przedmiot żądania pozwu, aniżeli wytoczenie powództwa w oparciu o przepis art. 189 k.p.c.

Pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany podniósł, iż powodowie nie wykazali, aby przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c. zostały spełnione w odniesieniu do skarżonych postanowień umownych. Powodowie przytaczając klauzule umowne wpisane przez Prezesa UOKiK do rejestru klauzul niedozwolonych pomijają, iż zarzut o niedozwolonej treści konkretnego postanowienia umowy kredytowej powinien być oceniany wyłącznie w indywidualnym stanie faktycznym, a nie w sposób abstrakcyjny i mechaniczny. Pozwany także podniósł, iż wbrew twierdzeniom powodów postanowienia umowne nie zostały im jednostronnie narzucone, gdyż umowa kredytu była już drugą umową kredytu zawartą przez powodów na tożsamy warunkach. W razie jakichkolwiek niejasności w zakresie określenia sposobu przeliczenia należności Banku, jeśli takie by powstały przy pierwszej umowie kredytu, zawieranie kolejnej umowy kredytu na jednakowych warunkach nie miałyby logicznego uzasadnienia. Podczas zawierania umowy kredytowej nie została zachwiana zasada równości stron stosunku prawnego, bowiem w przedmiotowej umowie powodom zostało zagwarantowane uprawnienie do przewalutowania kredytu, a także do przedterminowej spłaty kredytu. Powodowie zaś nie skorzystali z w/w uprawnień w czasie kiedy uznali, że kurs walut jest dla nich korzystny. Nadto wskazał, iż poinformował powodów o ryzyku walutowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej, a oni złożyli im oświadczenie kredytobiorcy, w którym oświadczyli, że w związku z zawarciem umowy kredytu są im znane i zostały im wyjaśnione ryzyka. Pozwany podniósł też, iż powodowie nie mają interesu prawnego w wytoczeniu powództwa.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I oddalił powództwo;

II zasądził od G. S. i T. S. solidarnie na rzecz (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 7 . 217 zł tytułem kosztów procesu.

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

W dniu 11 marca 2004 r. pozwany zawarł z G. S. i T. S. umowę kredytu hipotecznego nr (...) na kwotę 130.000 CHF (pkt 1 umowy kredytu) o zmiennej stopie procentowej. Stosownie do pkt. 15 przedmiotowej umowy integralną jej

część stanowiły Postanowienia Ogólne wraz ze wszystkimi załącznikami do nich, które zostały im doręczone w dniu zawarcia umowy i z którymi się zapoznali, co potwierdzili własnoręcznymi podpisami na umowie.

Zgodnie z § 2 ust 4 Postanowień Ogólnych w/w umowy, kredyt został wypłacony w złotych po przeliczeniu wypłaconej kwoty według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed dniem wypłaty na podstawie złożonego przez kredytobiorcę w Banku wniosku o wypłatę na formularzu, którego wzór stanowił załącznik do umowy.

Stosownie zaś do § 5 ust. 5 tychże Postanowień Ogólnych kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w złotych, w wysokości stanowiącej równowartość należnej i wynikającej z harmonogramu rat spłat kwoty waluty z zastosowaniem kursu kupna sprzedaży walut banku według tabeli z godziny 9:00 obowiązującej na dwa dni robocze przed terminem wymagalności spłaty, określonym w umowie.

W dniu 4 kwietnia 2008 r. powodowie wystąpili do (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. z kolejnym „wnioskiem kredytowym dla osób fizycznych kredyt 60 %” opatrzonym datą 2 kwietnia 2008 r. We wniosku określili kwotę kredytu na 1.500.000 zł, walutę kredytu w CHF.

Powodowie wraz z w/w wnioskiem złożyli także Bankowi „Oświadczenie wnioskodawcy w zakresie wyboru kredytu hipotecznego”, w którym dokonali wyboru kredytu hipotecznego w walucie obcej o zmiennej stopie procentowej po uprzednim zaoferowaniu im przez bank w pierwszej kolejności kredytu w złotych; poinformowaniu ich przez bank o ryzyku związanym z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej oraz wzroście kosztów obsługi kredytu w przypadku niekorzystnej zmiany kursu (ryzyko walutowe), a także poinformowaniu ich przez bank o ryzyku związanym z zaciągnięciem kredytu o zmiennej stopie procentowej oraz o wzroście kosztów obsługi kredytu w przypadku niekorzystnej zmiany stopy procentowej.

W dniu 22 kwietnia 2008 r. powodowie złożyli w banku wniosek kredytowy dla osób fizycznych, w którym podtrzymali wnioskowaną kwotę kredytu w PLN na 1.500.000 zł i walutę CHF. Składając ten wniosek powodowie zdecydowali się na standardowe badanie zdolności kredytowej i na przedstawienie dokumentów, które udowadniają ich dochód, gdyż chcieli uzyskać od pozwanego wyższą kwotę niż 60 % WBH (tj. wartości bankowo hipotecznej), która została wyliczona przez Bank i przedstawiona powodom w związku z wcześniejszą wersją wniosku kredytowego z 2 kwietnia 2008 r.

W dniu 28 kwietnia 2008 r. powodowie zawarli z (...) Bank (...) S.A z siedzibą w W., umowę kredytu hipotecznego nr (...), na mocy której Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 474.186 CHF (§ 1 umowy kredytu) na refinansowanie kapitału zainwestowanego w zabudowaną budynkiem mieszkalnym nieruchomość opisaną w umowie kredytu (§ 2 ust. 1 umowy kredytu). Kwota kredytu miała zostać wypłacona w złotych polskich i wypłacona w tej walucie w kwocie nie wyższej niż 980.000 zł. Zgodnie z § 19 powołanej umowy kredytowej „Integralną część umowy stanowiły postanowienia ogólne umowy wraz ze wszystkimi załącznikami do nich, które kredytobiorcy zostały doręczone w dniu zawarcia umowy i z którymi kredytobiorca się zapoznał.

W § 10 Postanowień Ogólnych umowy kredytu hipotecznego nr (...) został określony rodzaj stopy procentowej, tj. zmienna stopa procentowa. Natomiast w § 2 ust. 4 w/w określono, iż „Kredyt zostanie wypłacony w złotych po przeliczeniu wypłaconej kwoty według kursu kupna waluty Kredytu obowiązującego w Banku na dwa dni robocze przed dniem wypłaty (zgodnie z Tabelą Kursów Banku z godz. 9:00) na podstawie złożonego przez Kredytobiorcę w Banku (...) o wypłatę na formularzu, którego wzór stanowi załącznik do Umowy”.

Zgodnie z § 2 ust. 5 Postanowień Ogólnych umowy kredytu „kredytobiorca oświadczył, że bank poinformował go i wyjaśnił - ryzyko zmiany kursu waluty, w której zaciągnął zobowiązanie kredytowe i jest świadomy ponoszenia przez siebie tego ryzyka. Ryzyko zmiany stopy procentowej związane z zaciągnięciem kredytu o zmiennej stopie procentowej, w której zaciągnął zobowiązanie kredytowe i jest świadomy ponoszenia przez siebie tego ryzyka oraz to, iż stosowne oświadczenie kredytobiorcy stanowi załącznik do umowy.” Stosownie zaś do § 5 ust 4 postanowień ogólnych „po wypłacie kredytu lub każdej transzy kredytu bank prześle kredytobiorcy harmonogram spłat, a „kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w złotych w wysokości stanowiącej równowartość należnej i wynikającej z harmonogramu

splata kwoty waluty z zastosowaniem kursu sprzedazy walut Banku wedlug Tabeli z godz. 9:00 obowiazujacej na dwa dni robocze przed terminem wypłaty wymagalności spłaty określonym w Umowie”(§ 5 ust 5).

Przepis § 5 ust 13 Postanowień Ogólnych umowy kredytu regulował, iż powodowie byli uprawnieni do zmiany waluty kredytu, albowiem zgodnie z jego treścią zmiana waluty kredytu możliwa jest jedynie w okresie spłaty kredytu i może być dokonana w terminie płatności raty, po przeliczeniu salda kredytu na nową walutę według odpowiedniego obowiązującego w Banku kursu kupna/sprzedazy walut obowiązujących na 2 dni robocze przed zmianą daty waluty. Nadto powodowie byli uprawnieni do przedterminowej spłaty kredytu. Paragraf 6 pkt 1 Postanowień Ogólnych umowy kredytu stanowił, że „przedterminowa spłata kredytu jest możliwa pod niżej wskazanymi warunkami, chyba że postanowienia szczegółowe stanowią inaczej:

- minimalna kwota przedterminowej spłaty stanowi równowartość 5.000 zł;
- dokonując wcześniejszej spłaty kredytobiorca poinformuje Bank, że nadpłacona kwota stanowi wcześniejszą spłatę oraz wskaże czy po dokonaniu wcześniejszej spłaty wysokość rat kredytu ulega zmniejszeniu przy zachowaniu pierwotnego okresu spłaty kredytu czy okres kredytowania ulega skróceniu z zachowaniem dotychczasowej wysokości miesięcznych rat kredytu.

Powodowie nie podejmowali żadnej próby negocjowania postanowień ogólnych umowy kredytu.

W dniu 8 maja 2008 r. na wniosek powodów, kredyt został uruchomiony w kwocie 977.961, 21 zł tj. 474.186 CHF x 2,0624 PLN (kurs kupna CHF obowiązujący w banku na dwa dni robocze przed wypłatą kredytu) = 977.961, 21 zł.

W dniu 28 września 2011 r. w związku nowelizacją Ustawy Prawo Bankowe strony podpisały aneks nr (...) do umowy kredytu hipotecznego nr (...), w którym między innymi określono precyzyjnie sposób ustalania kursu kupna i kursu sprzedazy walut obcych obowiązujących w pozwanym banku, jak również marży pozwanego (klauzule spreadowe).

Zgodnie z § 5 a ust. 1 postanowień ogólnych kredytu wprowadzonych do umowy kredytu tymże aneksem „kurs kupna i sprzedazy walut obcych ustalany jest w banku w każdym bankowym dniu roboczym, około godziny 9:00 w oparciu o bieżące (na moment ustalania tabeli kursów) kwotowania rynkowych kursów walut na rynku międzynarodowym, przy czym:

- a) kurs kupna waluty obcej (wykorzystywany do wpłat kredytu) ustalany jest jako średnia kursu kupna i sprzedazy walut na rynku międzybankowym, pomniejszona o przyjętą w banku marżę w wysokości 2,25% tego kursu;
- b) kurs sprzedazy waluty obcej (wykorzystywany do spłat kredytu) ustalany jest jako średnia kursu kupna i sprzedazy waluty na rynku międzynarodowym, powiększona o przyjętą w banku marżę wynoszącą 3,39 % tego kursu;
- c) tzw. spread jest różnicą pomiędzy kursem sprzedazy i kursem kupna waluty obcej, o której mowa powyżej.

W/w aneksem wprowadzono także do umowy kredytu § 5a ust. 2 postanowień ogólnych umowy kredytu, zgodnie z którym „kredytobiorca jest uprawniony do spłaty kredytu, tj. rat kapitałowo-odsetkowych, a także przedterminowej spłaty całości lub części kredytu, w walucie kredytu lub w złotych polskich.

Z tytułu kredytu wypłaconego powodom w 2004 r. stan zadłużenia powodów na dzień 28 sierpnia 2014 r. wynosił 73.846,19 CHF.

Z tytułu kredytu wypłaconego powodom na podstawie umowy kredytu z 2008r. stan zadłużenia na dzień 28 sierpnia 2014 r. wynosił 368.640,42 CHF.

W dniu 31 lipca 2008 r., w związku z podziałem Banku (...) w trybie art. 529 §1 pkt 4 k.s.h. dokonany w dniu 29 listopada 2007 r. w sposób określony w Planie Podziału Banku (...) S.A. z dnia 15 listopada 2006 r., Sąd Gospodarczy w Warszawie dokonał wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego nowej nazwy banku, tj. (...) Bank (...) S.A.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest niezasadne. Wskazał, że w niniejszej sprawie, powodowie G. S. i T. S., powołując się na postanowienia umowne obowiązujące w pozwanym Banku, wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - domagali się uznania postanowień § 2 ust. 4 oraz § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiących integralną część Umowy kredytu hipotecznego nr (...) udzielanego przez poprzednika prawnego pozwanego Banku, w rozumieniu przepisu art. 385¹ § 1 k.p.c. za niedozwolone i niewiążące stron.

Wskazali, iż ich interes prawny wyraża się w istniejącej niepewności, co do treści stosunku prawnego łączącego strony, w szczególności w zakresie sposobu obliczenia salda zadłużenia, jak również rat spłacanych przez nich w okresie od czerwca 2008 r. do lipca 2009 r., regulowanych przez postanowienia umowne niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego postanowienia 2 ust. 4 oraz § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiących integralną część Umowy kredytu hipotecznego nr (...) udzielanego przez poprzednika prawnego pozwanego Banku, nie można uznać za tożsame z przywołanymi przez powodów postanowieniami dotyczącymi (...) Banku S.A., wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych. Okoliczność, iż podobna do spornej klauzula została wpisana wcześniej do rejestru, nie powoduje automatycznie uznania, że postanowienia zawarte w przedmiotowych Postanowieniach Ogólnych, stanowiących integralną część Umowy kredytu hipotecznego nr (...) są abuzywne.

Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle art. 385¹ § 1 k.c. możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania zależna jest od spełnienia łącznie kilku przesłanek: gdy postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta, postanowienia umowy nie dotyczą sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Sąd Okręgowy wskazał, że zaskarżone postanowienia, rzeczywiście nie były uzgodnione indywidualnie z powodami, nie były postanowieniami określającymi główne świadczenia stron.

Sąd Okręgowy wskazał, że dobre obyczaje to w zasadzie równoważnik zasad współżycia społecznego.

Zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie powodów nie zasługuje na uwzględnienie z powodu braku interesu prawnego w wytoczeniu powództwa, bowiem obecnie nie zachodzi niepewność wymagająca usunięcia w ramach powództwa opartego na treści art. 189 k.p.c.

Sąd Okręgowy odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w wyroku z dnia 19 marca 2015 r., wydanego w sprawie o sygn. akt IV CSK 362/14. Sąd Najwyższy stwierdził, że ideą dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad. Do prawa bankowego został wprowadzony m.in. art. 69 ust. 2 pkt. 4a, zgodnie z którym umowa kredytu powinna określać w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. W myśl art. 4 noweli prawa bankowego w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (co nastąpiło w dniu 26 sierpnia 2011 r.) ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie Bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. W rezultacie ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia. Zatem abuzywność tych postanowień dostrzeżona przez powodów została w powyższym zakresie usunięta.

W przypadku części kredytu, który został już spłacony przez powodów, sytuacja kształtuje się odmiennie. Rozwiązania wprowadzone nowelą nie obejmują bowiem spłaconych należności. Zauważyć jednak należy, że częściowa spłata kredytu odbyła się według konkretnych zasad. Powodowie dokonali spłaty przy zastosowaniu określonego sposobu przeliczeń. Nawet jeżeli był on niejasny według treści zaskarżonych postanowień umownych, to z chwilą dokonania spłaty został skonkretyzowany. W rezultacie niedozwolony (abuzywny) charakter tych postanowień został wyeliminowany. Tym samym został usunięty stan niepewności, który mógłby usprawiedliwiać interes prawny powodów.

Inną kwestią jest ocena zastosowanych przeliczników przy spłacie kredytu. Jednakże kwestia ta powinna być rozważana w sprawie z powództwa o świadczenie, jako żądanie dalej idące. Wobec tego, że w tym zakresie powodom może przysługiwać roszczenie o zapłatę kwoty ewentualnie nadpłaconej w związku z abuzywnością wskazanych w pozwie klauzul umownych, nie mają oni interesu prawnego w dochodzeniu roszczenia o ustalenie (tak też stwierdził SN w wyroku przytoczonym wyżej).

Mając na uwadze powyższe Sąd w pkt I oddalił powództwo w całości.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając wyrok w całości.

Powodowie zarzucili:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c., poprzez błędną wykładnię, i niewłaściwe uznanie, że zawarcie w dn. 28 września 2011 r. aneksu do umowy kredytu nr (...), w wyniku nowelizacji ustawy — Prawo bankowe, poprzez wprowadzenie art. 69 ust. 2 pkt 4a, wyeliminowało abuzywny charakter postanowień będących przedmiotem pozwu, w warunkach, w których nawet uwzględniając modyfikację praw i obowiązków stron umowy w zw. z podpisanym aneksem, postanowienia te w dalszym ciągu kształtowały sytuację prawną powodów wbrew dobrym obyczajom oraz w sprzeczności z ich interesami;

2) obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 189 k.p.c., poprzez niewłaściwe przyjęcie, iż powodowie nie posiadają interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o uznanie wskazanych klauzul umownych za niedozwolone w odniesieniu do spłaconej części kredytu, w sytuacji, gdy pomimo nowelizacji ustawy - Prawo bankowe oraz pomimo zawarcia aneksu do umowy kredytu nr (...), w dalszym ciągu zachodzi niepewność w zakresie łączącego strony stosunku prawnego, która usunięta może zostać wyłącznie w drodze wyroku ustalającego.

Podnosząc powyższe zarzuty, powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości. Wnieśli również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje; alternatywnie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie niniejszej sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, oraz pozostawienie sądowi I instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w I i II instancji.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powodów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. Powodowie naruszenia tego przepisu upatrują w błędnym uznaniu przez Sąd Okręgowy, że zawarcie dnia 28 września 2011 r. aneksu do umowy kredytu nr (...), wyeliminowało abuzywny charakter postanowień będących przedmiotem pozwu i wskazali, że postanowienia wprowadzone aneksem w dalszym ciągu kształtowały sytuację prawną powodów wbrew dobrym obyczajom oraz w sprzeczności z ich interesami.

Zarzut ten jest o tyle niezasadny, że przedmiotem żądania powodów nie są postanowienia wprowadzone aneksem, które, zdaniem powodów, w dalszym ciągu są nieprecyzyjne, lecz postanowienia § 2 ust. 4 i § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiących integralną część umowy kredytu hipotecznego nr (...) w brzmieniu, jakie posiadały one przed zawarciem aneksu. Niewątpliwie treść wskazywanych postanowień umowy została zmieniona aneksem z dnia 28 września 2011 r. Po tym dniu postanowienia umowy wskazywane w pozwie już nie obowiązywały. Okoliczność ta prowadzi do wniosku, że powodowie nie mają interesu prawnego w ustaleniu abuzywności tych postanowień w odniesieniu do stanu zobowiązań powodów po dacie zawarcia kredytu. Zatem już chociażby z tego powodu żądanie powodów uznać należy za bezzasadne.

Oczywiście odrębną kwestią podnoszoną przez powodów jest abuzywność postanowień, które zastąpiły te postanowienia umowy kredytowej, których spór niniejszy dotyczy, ale nie są one przedmiotem oceny w ramach niniejszego postępowania, bowiem w pozwie, formułując swe żądanie, powodowie odnieśli się do pierwotnej treści § 2 ust. 4 i § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiących integralną część umowy kredytu hipotecznego nr (...).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego to nie sam fakt zmiany prawa bankowego polegającej m.in. na wprowadzeniu art. 69 ust. 2 pkt. 4a, a więc wprowadzenie przez ustawodawcę narzędzia prawnego pozwalającego wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia, powodował usunięcie abuzywności wskazywanych przez powodów postanowień umowy, lecz fakt zawarcia aneksu do umowy kredytowej dnia 28 września 2011 r. czyni bezprzedmiotowym żądanie powodów w zakresie, w jakim dotyczy ono okresu po związaniu stron aneksem. W ramach stosunku zobowiązaniowego, którego źródłem była umowa kredytowa nr (...), od dnia zawarcia aneksu, wskazywane przez powodów postanowienia już nie obowiązywały.

Nie jest również zasadny zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. Co prawda został on określony jako zarzut naruszenia prawa procesowego, ale pomimo tego, że zamieszczony jest w ustawie procesowej, w istocie daje on materialną podstawę żądania i jako taki traktowany jest jako przepis prawa materialnego (wyroki SN: z dnia 27 czerwca 2001 r., II CKN 898/00; z dnia 19 kwietnia 2001 r., IV CKN 326/00).

Sąd Okręgowy uznając, że powodowie nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia, że § 2 ust. 4 i § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiących integralną część umowy kredytu hipotecznego nr (...) są postanowieniami niedozwolonymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego zajętego w wyroku z dnia z dnia 19 marca 2015 r., wydanego w sprawie o sygn. akt IV CSK 362/14, na gruncie bardzo zbliżonych okoliczności faktycznych.

Sąd Apelacyjny podziela to stanowisko. Zbędnym jest więc powielanie argumentacji Sądu Najwyższego przytoczonej szeroko w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Jedynie zatem w uzupełnieniu tej argumentacji wskazać należy, że interes prawny w rozumieniu art. 189 jest kategorią obiektywną i występuje on wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka (wyroki SN: z dnia 4 października 2001 r., I CKN 425/00; z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 29/00; z dnia 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11; z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, OSNC 2012, nr 10, poz. 120; z dnia 19 września 2013 r., I CSK 727/12; wyrok SA w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007 r., III AUa 1518/05; postanowienie SA w Poznaniu z dnia 28 września 2012 r., I ACz 1611/12).

Tak rozumiany interes prawny nie występuje po stronie powodów. Powodowie domagają się ustalenia § 2 ust. 4 i § 5 ust. 5 Postanowień Ogólnych, stanowiących integralną część umowy kredytu hipotecznego nr (...), są postanowieniami niedozwolonymi. Trzeba jednakże zauważyć, że nawet podzielenie ich argumentacji, nie

zakończyłoby definitywnie sporu pomiędzy stronami, bowiem abuzywność postanowień umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. rodzi jedynie ten skutek, że postanowienia abuzywne nie wiążą konsumenta.

Innymi słowy, skutkiem zastosowania w umowie lub wzorcu klauzuli niedozwolonej jest brak mocy wiążącej tego postanowienia, przy zachowaniu skuteczności innych części umowy lub wzorca. W przepisach art. 385¹ § 1 i 2 k.c. ustawodawca określił bowiem sankcję w postaci częściowej bezskuteczności czynności prawnej, przy czym jej treść jest odmienna od regulacji ogólnej ujętej w przepisie art. 58 § 3 k.c. (o częściowej bezskuteczności por. M. Gutowski, *Nieważność czynności prawnej*, Warszawa 2012, s. 81). Przepis art. 385¹ § 2 k.c. stanowi, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Oznacza to, że niedozwolone postanowienia umowne są nieskuteczne, przy czym ich brak mocy wiążącej z reguły nie ma wpływu na skuteczność umowy (lub wzorca). Rodzi to pytanie, czy i na jakiej podstawie luka w umowie wynikająca z wyeliminowania niedozwolonego postanowienia może być wypełniona, np. w zakresie kursu, według którego kredyt winien być wypłacony i według jakiego kursu kredyt winien być spłacany (por. szerzej na ten temat wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r. II CSK 803/16). W sytuacji zatem, gdy kredyt został powodom wypłacony, i częściowo spłacony przez powodów, a zdaniem powodów, na skutek zastosowania klauzul abuzywnych po ich stronie powstała nadpłata, to powodom przysługuje roszczenie o świadczenie, co wyklucza interes prawny powodów w samym ustaleniu abuzywności wskazywanych przez powodów postanowień łączącej strony umowy.

Jak zostało już wyżej wskazane, sam fakt zmiany treści kwestionowanych przez powodów postanowień umowy, na skutek zawarcia dnia 28 września 2011 r. aneksu do umowy kredytowej, wyklucza możliwość przyjęcia istnienia po stronie powodów interesu prawnego, bowiem jeśli nawet, zdaniem powodów, istnieje niepewność co do treści nawiązanego stosunku prawnego, to po dniu zawarcia aneksu, niepewność ta ma swe źródło w nowych postanowieniach umowy, a nie tych, które powodowie wskazali w żądaniu pozwu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny apelację powodów, jako bezzasadną, oddalił w oparciu o art. 385 k.p.c.

Powodowie przegrali proces na etapie postępowania apelacyjnego, dlatego też w oparciu o art. 98 k.p.c. Sąd Apelacyjny zasądził od G. S. i T. S. na rzecz (...) Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 10800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Kwota ta obejmuje wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego ustalone w oparciu o § 4 ust. 1 pkt 1 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800).

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Beata Byszewska Beata Kozłowska